

Samlingsplan

Sörmlands museum

Oktober 2024

Samlingsplan Sörmlands museum

Innehåll:

Inledning	s. 3
I. Samlingarnas historia: från 1913 till idag	s. 4
II. Berättande magasin: tillgängliga, öppna och användbara samlingar	s. 9
III. Handlingsplan för insamling och förvärv Människan i centrum: Varför, vad och hur Sörmlands museum samlar idag och i framtiden.	s. 10

Inledning

År 2018 fick Sörmlands museum en ny museibygnad i Nyköping. Samlingar flyttades dit i sin helhet och utgör idag museets hjärta. De bevaras och visas i de så kallade *Berättande magasin* mitt i museihuset. Samlingarnas presentation och tillgängliggörande har med dessa öppna magasin fått nya möjligheter och utmaningar. Även om arbetet med museisamlingar är ett ständigt pågående arbete så har den grundläggande installationsprocessen som krävdes efter flytten avslutats. Det utgör ett passande tillfälle för att publicera en ny samlingsplan.

Samlingsplanen beskriver samlingarnas historia och vad samlingarna innehåller idag, men även varför, vad och hur museet ska samla in. Planen ska ge tydliga, men samtidigt flexibla ramar inom vilka insamling och nyförvärv ska ske. Den ska även vara ett stöd för att undvika villkorade och för ensidiga insamlingar. Innehållet som Sörmlands museums samlingar berättar om är tätt sammanvävt med hur samlingarna görs tillgängliga i museets *Berättande magasin*. Därför presenteras här även magasinskonceptet. Andra samlingsrelaterade frågor såsom lån, registrering, gallring etc. adresseras i en övergripande samlingsförvaltningsplan.

Det är av stor betydelse att se museisamlingar i kontexten av den tid och det samhälle som de speglar och som de samlades in i. Utan detta samband förlorar samlingarna sitt syfte, blir tagna ur sitt sammanhang och därmed svåra att förstå. Samlingar är en del av ett museum och ingår i en helhet. För att kunna definiera samlingarna måste man därför definiera museet. Frågan kring vad ett museum är och vad det har för uppgifter och mål har ställts så länge det funnits museer och svaren har förändrats under tiden.

Diskussionerna om huruvida ett museum ska vara en permanent institution utan vinstintresse som främjar samhället och dess utveckling har pågått löpande. Inom ICOM¹ har en utvidgning av museibegreppet debatterats intensivt och 2022 enades man kring en ny definition:

”Ett museum är en permanent institution utan vinstintresse som bidrar till samhället, som forskar, samlar in, bevarar, uttolkar och ställer ut materiellt och immateriellt kulturarv. Museer är öppna för allmänheten, tillgängliga och inkluderande och främjar mångfald och hållbarhet. De verkar och kommunicerar etiskt, professionellt och med bred delaktighet, samt erbjuder allsidiga upplevelser för utbildning, nöje, reflektion och delning av kunskap.”²

¹ International Council of Museum, grundad 1946

² Se svenska ICOMs hemsida: [Svenska ICOM » ICOM:s Museidefinition \(icomsweden.se\)](https://www.icomsweden.se/), 2023-08-15

Det är ett museums ständiga plikt att se över på vilket sätt man förhåller sig till museernas allmänna definition och hur det förhåller sig till museets egna mål och vision. Ett museum, och därför också dess samlingar, är ingen statisk företeelse. Huvuduppgifterna *att samla, bevara och ställa ut* är visserligen konstanta, men det måste finnas ett flexibelt förhållningssätt till dessa uppgifter då museet och samlingarna reflekterar ett skiftande samhälle. Därför ser Sörmlands museum på sin samlingsplan som ett verktyg som ska kunna ge stöd och vägledning i hur museet ska tänka när det samlar in och bevarar även när samhället och museets förutsättningar förändras.

År 2022 publicerade Sveriges museer en rapport³ om hur museer runt om i landet tvingats välja bort insamlandet av samtiden efter årtal av urholkad ekonomi. ”Utan föremål och relevanta berättelser har vi i framtiden ingen historia att levandegöra”, säger en av museicheferna i rapporten. Sörmlands museum har inte behövt välja bort vare sig en passiv eller aktiv insamling och vill med detta dokument fastslå den fortsatta insamlingens betydelse för museets relevans. Museet vill också betona vikten av tillgängliga och användbara samlingar till vilka så många som möjligt ska kunna bidra.

I. Samlingarnas historia: 1913 till idag

Samlingarnas historia hänger tätt ihop med Sörmlands museums historia eftersom samlingarnas förändring – på grund av deras centrala roll – också speglar museets förändring.

Sörmlands museum har sedan 1998 Region Sörmland (då Landstinget) som huvudman och ingår, som en av sex självständiga och samarbetande enheter, i verksamhetsområdet Kultur & Utbildning Sörmland. Museet styrs politiskt genom Nämnden för Kultur, utbildning och friluftsverksamhet, Region Sörmland.

Den första grundstenen i Sörmlands museums historia lades vid bildandet av föreningen Södermanlands länsmuseum den 30 maj 1913. Det tog tre år innan museets första intendent – läroverksadjunkten Martin Nilsson – utsågs, och ytterligare två år till dess att den första utställningen invigdes på Gamla residenset i Nyköping den 30 maj 1918.⁴

I den första utställningskatalogen från 1920/21⁵, som är tillägnad landshövding Lennart Reuterskiöld, en av de medverkande i bildandet av föreningen Södermanlands länsmuseum, blir det tydligt vilka föremål som skulle samlas in och ställas ut:

³ Sveriges Museer: Museer under press. Läget i landet enligt 98 museichefer. 9 februari 2022.

⁴ Hermansson, Nanna: Från urholkad trädstam till förnäm dam. I: Sörmlandsbygden 1992.

⁵ Södermanlands länsmuseums första utställningskatalog, odaterad, cirka 1920/21. Inv. nr. SLM 15606.

allmogemöbler och -redskap och arkeologiska föremål, främst hundratals stenyxor. Den egna samlingen kompletterades med donationer från grevinna Wilhelmina von Hallwyl och Ester Lindals samling, bestående av möbler, porslin och konstföremål.

Museet såg det då som sin uppgift ”att främja ökad kunskap om och väcka förståelse för Södermanlands och dess folks kulturella utveckling under gångna tider. För detta mål arbetar föreningen främst genom sitt kulturhistoriska museum i Nyköping, dit föreningen strävar att sammanföra sådant, som kan bidra till en sann bild av forna tiders Södermanland.”⁶

Tanken som styrde insamlandet, och som var typiskt för andra museers och etnologers uppdrag, var att rädda så mycket som möjligt från den gamla allmogekulturen innan allt försvann. När Länsmuseumerna bildades kring förra sekelskiftet samlade man efter Nordiska museets modell inom fyra områden: Allmoge, Högre stånd, Konst samt Kyrkligt. De arkeologiska samlingarna (som inte alla läns museer har) torde vara en rest från Fornminnesföreningarna som föregick de tidiga folklivsforskarna.⁷ Det syns i Sörmlands museums, liksom andra kulturhistoriska museers samlingar än i dag.

Martin Nilsson var inte bara intresserad av allmogehistoria och arkeologi. Han ville även främja konsten och såg till att det skulle förbli så i framtiden genom att 1960 bilda Martin Nilssons fond för inköp av konstverk till Södermanlands länsmuseum. Genom fonden förvärvar museet konst och konsthantverk än idag. För att nämna några betydelsefulla förvärv:

- Begravningscenen med nio träfigurer av Axel Petersson, kallad Döderhultaren, 1920-talet, förvärvat 1973
- Boken Suecia Antiqua et Hodierna av Erik Dahlberg, 1716, ett praktverk med bilder från Sverige under 1600-talet, förvärvat 1977
- Oljemålningarna ”Marknad vid Åsen” och ”Hummelskörden”, 1850-talet, av Joseph Wilhelm Wallander, förvärvade 1984 respektive 2016
- Brudkrona av förgyllt silver tillverkad av Henning Petri i Nyköping 1693, förvärvat 1987
- Kronkåsa tillverkad av granrot, från Hedensö, daterad 1542, sannolikt tillverkad för begravningen av Erik Hogenskild, förvärvat 1994
- Väst av karmosinrött siden med invävd blomsterbård samt rock, väst och knäbyxa tillverkade av rött siden från 1700-talet, sannolikt använt av bröderna Gustaf eller Ulrik von Celsing, Biby gård utanför Eskilstuna, förvärvat 2014

⁶ Ibid.

⁷ Arcadius, Kerstin: Museum på svenska: Länsmuseumerna och kulturhistorien, 1997

- Tolv akvareller ur serien "Horungen" av Knutte Wester, 2012 - 2016, förvärvade 2019
- Textilskulptur "Sassy" av Niki Lindroth von Bahr, 2018, förvärvad 2020

När Ivar Schnell blev landsantikvarie 1938 riktades istället fokus på fornminnen, kyrkor och herrgårdar. Omfattande dokumentationsprojekt om de sörmländska godsens (samt donationer därifrån) fortsatte utgöra en stor del av museets insamlingar även på senare tid. Men det var inte längre själva föremålen som stod i intressets mittpunkt. Istället var det människorna som levde och arbetade på godsens – från statare, kuskar, bönder, tjänstefolk till herrskapsfolk – och deras berättelser som kom att stå i centrum. Dokumentationen av godset Björksund med omfattande arkivmaterial och insamlingen kring Släkten Åkerhielm på Ökna är exempel på detta.

Teman och livsmiljöer som samlades in blev allt bredare: industrier, småsamhällen, bruksorter, stadens borgerskap och egna företagare, hantverkare, handlare, fria yrkesutövare, folkhemmets familjer, folkrörelser och föreningar, samhällsinstitutioner, trosföreställningar, ungdomskultur, flykt och migration mm.

År 2017 lades Strängnäs museum ned och Sörmlands museum tog över stora delar av samlingen. Bland annat överfördes samlingarna från Strängnäs läroverk, tavlor och skisser av konstnärerna Bodil Güntzel, Elsa Backlund-Celsing och Albin Johansson Jerneman, föremål och dokument från Strängnäs hospital, senare Sundby sjukhus (1922 - 1988), Benninge Lanthushållsskola i Strängnäs och Strängnäs museums stora fotosamling, med bilder bland annat av "Callegrafen" Carl A. Ericson.

Alla gåvor som museet har tagit emot är unika på sitt sätt och samtliga bidrar till att visa hur omfattande och varierat vårt gemensamma kulturarv är. Det finns dock några samlingar som på grund av sin omfattning, detaljrikedom och sitt kulturhistoriska värde bör nämnas som höjdpunkter:

- Målaren Bernhard Österman
Från porträttkonstnären och sedermera hovintendenten Bernhard Österman har Sörmlands museum oljemålningar, foton, arkivmaterial samt privata föremål i sin ägo. 712 objekt, främst donerade av Östermans hustru Hilda (f. Wessén) 1947.
- Cecilia af Klercker, hovdam och statsfru hos kronprinsessan Victoria
Samlingen har tillhört Cecilia af Klercker f. Lewenhaupt (1869 - 1951) och innehåller möbler, konst och konsthantverk av yppersta kvalitet. Men även personliga tillhörigheter, som kläder, hushållsföremål, böcker, foton, minnesalbum och gåvor. 1293 objekt, donerades av maken Göran af Klercker 1951.

- Läkarfamiljen Hylander
Fride och Naomi Hylander arbetade under åren 1926 - 1931 i Etiopien på uppdrag av Missionssällskapet Bibeltrogna Vänner. De byggde upp Teferi Mekonnens sjukhus i Harar samt Etiopiens första hälsoklinik i Arsi. Fride Hylander var även chef för det läkarlag som svenska Röda Korsets ambulansverksamhet skickade till Etiopien under den italienska invasionen 1935.
Samlingen består av fotografier tagna under andra Abessinienkriget i Etiopien 1934 – 1936, bl.a. tagna av fotografen Anna Riwkin-Brick, och arkivmaterial som brev och kartor, donerades 2004.
- Hanna Palme på Ånga gård
Hanna Palme (1861 - 1959) född von Born levde på Ånga gård utanför Nyköping. Hon var farmor till statsminister Olof Palme. Samlingen innehåller bland annat damkläder och föremål från hemmet. 110 objekt, donerades 1959.
- Arbetarparet Karlsson
Cecilia och Johan Bernard Karlsson gifte sig 1921 och köpte 1924 ett litet soldattorp i Malmköping. Till 1953, när Johan Karlsson dog, arbetade de på olika gårdar i Sörmland och Stockholmstrakten. Det som är kvar efter paret är en sällsynt samling av lagade och lappade arbetskläder och några personliga föremål som vittnar om ett hårt liv med små förhoppningar om ett bättre liv. Det som fascinerar är att Cecilia hade bevarat Johans tillhörigheter långt efter hans död och burit med sig dem i några lådor. 52 objekt, donerades 1983.
- Fotografen Olle Hagelroths Sörmlandsskildringar
Fotosamling bestående av bilder från Olle Hagelroth. Det är nyhetsbilder från vitt skilda evenemang och aktiviteter runt om i Södermanland, främst Nyköpingsområdet. En stor del skildrar byggnader och bostadsområden under de stora rivnings- och byggnadsprojekten under 1960-talet. 686 objekt, donerades före 1980
- Möbler och arkivmaterial från NK:s verkstäder
Arkivsamling med anknytning till NK innehållande fotografier och dokument, 413 objekt, samt en stor samling möbler och andra föremål från NK:s verkstäder från 1904 och framåt
- Arbetarfamiljen Alderstrand i Eskilstuna
Samlingen skildrar familjen Alderstrands hem och liv i ett barnrikehus i Eskilstuna, från 1940- till 1970-tal. 970 objekt, donerades av Roger Alderstrand 1983, kompletterades i omgångar, senast 2021.
- Karin Pettersson på Sjögölet i Österåker
En berättelse om amerikaemigranter och återvändare, och om Karin Pettersson

som förutom sin tid i USA bodde hela sitt liv på Sjögölet där hon gick bort 1985. 74 objekt, donerades 1985.

- Ivar på Långmaren, arrendator på Nynäs
Ivar Karlsson (1902 - 1993) arrenderade Långmaren under Nynäs fram till 1967. Gården har brukats på ett ålderdomligt sätt i generationer, det är dokumenterat i tryck, i en film, intervjuer, foton och enstaka föremål. 67 objekt, donerades 1992 med senare kompletteringar
- Ungdomsliv i Gnesta
”Ungdomsliv i Gnesta” var Sörmlands museums bidrag till projektet ”Sverige i blixtbelysning”, ett riksomfattande ALU-projekt. Tre etnologer och en fotograf arbetade under ett halvår med projektet ”Ungdomsliv i Gnesta”. De mötte ett antal ungdomar i högstadie- och gymnasieåldern med målet att dokumentera deras liv och samtid, ”hur är det att vara ung och växa upp i Gnesta?”. Dagböcker, kläder, fotografier och intervjuer, 83 objekt, inkomna 1995.
- Folkdräkter från Österåker och västra Vingåker
Dräktskicket i Österåker och Vingåker är unikt i Sverige och Sörmlands museum har en samling som omfattar autentiska dräkter samt tillbehör från 1800-talet.

Sörmlands museums samlingar består idag av runt 100 000 föremål, nära en miljon fotografier och 500 hyllmeter arkivmaterial. Över 58 000 föremål och över 122 000 fotografier är sökbara i museets digitala databas varav de flesta posterna även är tillgängliga för allmänheten via museets hemsida.

Även om samlingarnas tidsmässiga fokus ligger på mitten av 1800-talet och framåt, så finns det också en del arkeologiskt material som måste lyftas fram: De stora stadsarkeologiska undersökningarna i Nyköping, Åkroken 2010-11, Stallbacken 1972-73 och Rådhuset 1963-66, berättar detaljrikt om livet i den medeltida staden. Stenredskapssamlingarna från bland annat Björkvik, Prosten Flentzberg, Floda, Sjöholm och Strängnäs är viktiga fynd som delvis varit utställda när museet öppnade 1918. Som enskilt föremål kan nämnas ett s.k. antennsvärd från bronsåldern, ett mycket ovanligt fynd påträffat 1933 i samband med jordbruk vid Hedstugan, Larslund, i Svärta socken.

II. Berättande magasin: tillgängliga, öppna och användbara samlingar

Sörmlands museums samlingar är placerade mitt i museihuset och museet har gått ifrån det gamla sättet att arbeta med material- och föremålskategorier till magasin som är berättande och ställer människan i centrum på ett helt nytt sätt. De *Berättande magasin*en speglar fysiskt museets tankesätt kring att sätta människan i centrum.

Av museihusets totala yta på 13 000 kvm är ca 4 500 kvm magasins- och arkivyta för förvarande av museets samlingar bestående av föremål, arkivmaterial och fotografier. Sammanlagt finns det 12 magasin och 4 arkivrum med olika klimatzoner. De tre största delarna är uppglasade. Där presenteras de samlingar och personer där det finns tydliga berättelser.

De flesta museer visar i genomsnitt endast två till fem procent av sina samlingar i utställningar. Den absolut största delen av samlingarna förvaras i magasin som – oftast av ekonomiska och praktiska anledningar – är långt borta från museets huvudbyggnad. Flera museer, både inom landet och internationellt, har börjat arbeta med just öppna och/eller uppglasade magasin. Men i stort sett överallt fortsätter man att visa samlingarna efter föremålskategorier (möbler, redskap, fartyg, textil etc.) eller material (metall, keramik, trä etc.)er . Det är ett praktiskt sätt att strukturera – hur man kan placera så många föremål som möjligt på en så liten yta som möjligt.

Sörmlands museum utgår från de berättelser som finns i samlingarna oberoende av om dessa är dokument, föremål eller fotografier. I magasinerna får samlingarna gestalta berättelser om människors liv, sociala sammanhang och platser. Det kan vara en gård, en arbetsplats, en individ, en familj eller en institution. Samlingarna visas även i tematiska sammanhang, som t.ex. Sörmlands socialhistoria och utveckling, livets högtider, kropp och kläder, religion, migration och identitet.

Detta nyskapande sätt att förhålla sig till samlingarna och till att utforma magasinerna var en av huvudanledningarna till att Sörmlands museum tilldelades priset för Årets museum 2020.

Grundidén är att utnyttja samlingarnas inneboende kraft och deras stora möjligheter till relevans för samtidens människor. Samlingarna ger möjlighet till autentiska inblickar i olika människors liv och samhällen, förhållningssätt, villkor och idévärldar. De kan ge perspektiv och inspiration, upplevelser och kunskap.

Målet är att skapa förutsättningar för att många människor ska kunna ta del av och använda museets samlingar och att museets samlingar ska ge varierande perspektiv på samtiden och för olika människor visa relevanta och angelägna frågor kring samhället och kring hur det är att vara människa.

Berättande magasin är användbara och föränderliga inte bara genom att nytt material tillförs utan också genom att de kan gestaltas och byggas om. De är flexibla och på så sätt en del av museets arbete med att på olika sätt spegla, kommentera och ge perspektiv på dagsaktuella (och evigt mänskliga) frågor, teman och intressen. Samtidigt innebär det nya magasinskonceptet med sin öppenhet en mer flexibel samlingsförvaltning som ställer andra krav än ett mer traditionellt magasin.

Sörmlands museums *Berättande magasin* möjliggör i bokstavig bemärkelse ett transparent sätt att tillgängliggöra museets samlingar på, vårt samhälles kollektiva minne, och bildar därmed ett viktigt demokratiskt verktyg.

III. Handlingsplan för insamling

Människan i centrum: Varför, vad och hur

Sörmlands museum samlar idag och i framtiden.

Att samla in och förmedla kulturhistoria

Det aktiva insamlandet av kulturhistoriskt material – oavsett om det gäller föremål, arkivmaterial, foton, film- eller ljudinspelningar eller immateriella kulturyttringar i form av musik, ritualer eller hantverkstekniker – och dokumentationen av aktuella, angelägna teman, händelser och samhällsfrågor är en central del av Sörmlands museums verksamhet. Museets vision, *Att vidga vyer och väcka engagemang* och att *Museets verksamhet ska bidra till att människor påverkar samhället och sin livssituation*, kan bara uppfyllas om kopplingen mellan historia och nutid inte bryts. Både människors förflutna och deras verklighet i nuet måste speglas.

Insamling och dokumentation är en del av det löpande arbetet för att utvidga och komplettera museets samlingar. En insamling kan ske dels riktad inom ramen för ett särskilt projekt, som t.ex. en utställning eller ett pedagogiskt program, och dels genom s.k. hembud där människor hör av sig till museet om att de har något som de vill skänka till museet.

Utgångspunkten i beslutet kring ett nyförvärv är att objektet/berättelsen bör ha en koppling till Sörmland. En lika viktig fråga som avgör om ett objekt (föremål, arkivmaterial eller fotografi) ska tas in i samlingarna eller ej är kopplad till Sörmlands museums vision och kännetecken: Att *alltid sätta människan i centrum*, vilket innebär att människan, människors historia, liv och skapande alltid är det essentiella i museets berättande.

*De som lever här och nu, de som funnits tidigare och de som kommer. Sörmlands museum bjuder in till delaktighet, rymmer många perspektiv och röster, nutida och historiska och bidrar till mångfald. Museet finns mitt i samhället.*⁸

För att ett objekt ska bli aktuellt för insamling behöver det finnas en berättelse kring objektet, en koppling till en människa, en biografi. Museet ställer frågor som t.ex. vem har ägt och använt föremålet, när, på vilket sätt och varför? När/var/av vem producerades/köptes det i vilket syfte? Vilken historisk och vilken personlig betydelse har föremålet haft? Hänsyn tas även till tidigare representation, frekvens och unicitet i samlingarna.

Även objekt som saknar en omfattande berättelse eller tydlig person-/Sörmlandskoppling kan bli aktuella för insamling om särskilda skäl föreligger. Det kan t.ex. vara om objektet i fråga på ett unikt sätt representerar en trend som har etablerat sig som ny samhällsnorm, står för en samhällsgrupp, en särskild historisk epok eller är del av en speciell historisk händelse, representerar en särskild konst-/designstil, eller kan vara en kompletterande pusselbit till en redan existerande samling, eller en essentiell del av en utställning som inte kan lånas in.

Insamlandet är inget ändamål i sig. Genom mötet med museisamlingar kan människor bygga upp kunskap kring historia och samtid på ett unikt sätt. Samlingarna finns för att bevara samhällets kulturella minne, men lika mycket för att förmedla det. Det gör museet bl.a. genom utställningar, visningar, föredrag och andra program. Samlingarna är öppna för besökare tillsammans med personal. Man kan dessutom beställa fram material – både föremål, dokument eller foton – till ett särskilt studierum.

Aktiva insamlingsinsatser

Sörmlands museum arbetar ständigt med att komplettera samlingarna med människor, skeenden och sociala sammanhang som ännu inte finns i samlingarna. En aktiv

⁸ Se Sörmlands museums vision, organisation och målkedja. 2021. Diarienummer KN-SLM21-0040

insamling, såväl genom större dokumentationer och mindre insamlingar som genom att uppmuntra människor att aktivt och spontant bidra till samlingarna är en viktig princip för Sörmlands museum.

Att inkludera många olika människors historia och att spegla många olika verkligheter kräver också att många människor ges möjlighet att bidra till samlingarna med sina historier, föremål, bilder, erfarenheter och minnen. Museets samlingar bör ha en spridning och representera olika sociala och etniska grupper, generationer och genus.

Sörmlands museum har genomfört större, riktade insamlingsinsatser i både egen regi och i samarbete med andra institutioner. Som exempel kan nämnas en undersökning av ungdomarnas vanor och livsåskådningar i Gnesta 1995 och dess uppföljning i Strängnäs 2022, en dokumentation av flyktingmottagande i Flen mellan 2006 och 2008, och deltagandet i Sverige Snart 2016/17, ett nationellt etnologiskt projekt som förenar fem universitet vars syfte är att nå kunskap och förståelse om den omvandling som sker i dagens Sverige.

Utöver det som går att identifiera i nuet kommer det alltid finnas händelser som är oförutsägbara och där museet behöver kunna reagera spontant. Som t.ex. Covid-19 pandemin eller krig och konflikter. Samtidigt är det viktigt att betona att det inte ingår i Sörmlands museums uppdrag att reagera på allt och försöka att dokumentera varje samhällsförändring. Museet har begränsade resurser och måste därför noggrant välja vilka händelser det vill eller ska agera på. Det är också viktigt att se vad andra museer väljer att dokumentera och samla in, när man kan komplettera varandra och när det är bättre att överlåta en insamling åt en annan institution.

Konst, slöjd, bild och form

Innan denna plan togs fram samlades konst, konsthantverk och slöjd – fränsett vissa enskilda fall – inte för sin egen skull. Det avgörande var om museet hade intresse av människan ”bakom” objektet eller om det fanns historiska kopplingar till Sörmland. Men eftersom Sörmlands museum har intensifierat och utvidgat sitt arbete med olika konstformer är målet att driva en mer aktiv insamling, dvs. ta in konst just för konstens skull. Även insamling av konst, konsthantverk och slöjd följer tydliga kriterier. Det första är att verket i fråga – vilket kan vara både materiellt och immateriellt – ska ha en klar proveniens och en koppling till Sörmland. Det andra avgörande kriteriet är verkets konstnärliga, estetiska och/eller konsthistoriska värden. Kan konstnären, formgivaren eller slöjdaren kopplas till en viss skola eller formtradition? Hur belyser eller

kommenterar verket sin samtid? Tekniska kriterier kan också spela in: kan konstverkets material eller tillverkningsätt göra det intressant?

Insamlingsmöjligheter uppstår oftast i samband med konst- och slöjdställningar samt andra konst- eller slöjdprojekt i Sörmlands museums regi. Inom butikens produktutvecklingsuppdrag dokumenteras produktutvecklingsprocessen och vissa prototyper kan arkiveras, detta avgörs i dialog mellan arkivarie och butiksansvarig. Museet kommer dock fortsatt att även kunna införliva konst, konsthantverk och slöjd i samlingarna enbart baserat på hur de kan belysa en människas livsberättelse, utan att ta hänsyn till kvalitet eller konstnärlig verkshöjd.

Övriga faktorer och arbetssätt

Utöver de (kulturhistoriska) frågor som riktar sig direkt till ett objekt finns det även andra faktorer som spelar in när Sörmlands museum tar beslut kring en insamling.

Vid förvärv genom gåva eller inköp tar Sörmlands museum alltid hänsyn till de konsekvenser ett förvärv innebär vad gäller t.ex. personalkapacitet för vård och registrering, utrymme och bevarandemöjligheter. Museet kommer inte att förvärva föremål som är förenade med villkor från avyttrarens sida, såvida det inte finns särskilda skäl, och förbehåller sig rätten att gallra objekt enligt museets rutiner.

Sörmlands museum ansluter sig till ICOM:s etiska regler⁹ vad gäller förvärv av föremål till samlingarna och följer museilagen (2017:563)¹⁰. Kartläggningen av ett objekts proveniens är alltid en del av beslutsunderlaget, men är av största vikt när det finns risk för att objektet är del av illegal handel.

Varje förfrågan tas upp på museets insamlingslista (vilken diarieförs med ett nytt nummer per år) av samlingsansvarig antikvarie. Underlag för beslut ska tas fram av samlingsansvarig i samarbete med andra antikvarier. Beslut tas på samlingsmöte av museichef och/eller chef för enheten Samlingar och kulturhistoria. Museet tar inte emot några objekt vid reception eller via en medarbetare om det inte redan har tagits ett beslut kring det. Ett gåvoavtal måste undertecknas av givare och Sörmlands museum när en donation tas emot.

Varje nyförvärv får ett unikt accessionsnummer, märks in fysiskt, registreras i museets databas och får en placering i lämpligt magasin/arkiv. Museet arbetar löpande med att

⁹ ICOMs etiska regler, 2011

¹⁰ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/museilag-2017563_sfs-2017-563/ (2023-08-31)

digitalisera sina samlingar så att de även online blir tillgängliga och användbara för allmänheten. I detta arbete ingår att både äldre objekt och nyförvärv får en tydlig fotolicens som museet försöker att hålla så öppen som möjligt.

Handlingsplanen för insamling är ett levande dokument och uppdateras vid behov.